

Vlka živí nohy, orla křídla, člověka srdce

JAROMÍR ŠLOSAR

Před sto dvaceti lety, na samém konci září, se narodil spisovatel Jaromír Tomeček. Zelený Jaromír; tak ho v jednom doslovu pojmenoval jeho přítel, básník Jan Skácel. Jindy ho nazval Větrm. Vyznal se mu v básni Větr jménem Jaromír. Pod stejným názvem pak souborně vyšly první tři sbírky Skácelovy poezie. Zelený i Větr – jak výstižné!

Nevím, jestli stejné křestní jméno hrálo nějakou větší roli v mém vztahu ke spisovateli. Také jsem mohl být Jiří po dědovi. Nakonec vyhrálo jméno přemyslovského knížete s neblahým osudem. V kterémsi z dopisů mě spisovatel oslovuje „Milý půlmenovče“.

Než se tak stane, někdy ve čtvrté třídě národní školy, se začtu do příběhů z knížky „Vuí se směje“. Není to sice žádný thriller z kanadské divočiny, přesto co nejdříve musím mít „Stříbrného lipana“ a pak „Admirála na Dyji“. Dědeček mi kdesi v antikvariátu koupí výbor próz „Vlka živí nohy“. Následuje „Zemí révového listu“, „Neklid“, „Marko“... Jaromír Tomeček úspěšně konkuruje Štorchovi, Verneovi a později i Foglarovi. Je to nejen příběh ze středo-

evropské přírody, kterým mě prozaik uhrane, pod kůži se mi dostává i jazyk jeho povídek. Později tak budu nasávat řeč Hrabalovu a Oty Pavla.

Malý čtenář však nic neví o tom, že přesně od poloviny 30. let 20. století Jaromír Tomeček svoje črty z přírody Podkarpatské Rusi, kde působí jako notář, publikuje v Lidových novinách. Dostane tu nejlepší školu literatury. Dá se o něčem takovém mluvit dneska...? Eduard Bass mu črty s červeným mořem připomínek často vrací k přepracování. Redakce Čapkových novin kladla „důraz na přesný, logický a čistý jazyk, na řeč s vylehčenou a srozumitelnou větnou stavbou“. (S. Bartůšková v monografii o J. T.) Takový je i jazyk prozaika Jaromíra Tomečka.

Rád bych při zadávání slohových prací (vyprávění, popisu) našim učitelům, žákům i studentům poradil: Vezměte si za vzor Tomečkovy prózy!

Můj vztah k autorovi ikonického „Stříbrného lipana“ přetrvával a vyvíjel se i po ukončení základní školní docházky, zvláště po jejím ukončení!

Bylo mi osmnáct, trampoval jsem, toulal se lesy v našem okolí a ovlivněn prokletými básníky a impresionisty psal básničky. Často také zmiňuji adolescentní krizi. Jaromír Tomeček je jistě citlivý člověk, pochopí mě a nejen to, posoudí i moje veršování. Napsal jsem spisovateli dopis. Obratem přišla odpověď. Rozmáchlým písmem mi 28.

února 1972 z Budislavi u Litomyšle sděluje:

Vážený příteli!

Vaše řádky mi připomněly mé studentské chvíle v Kroměříži: i já se tak s kamarády uchýloval do lesů, na Hostýnské hory, do Beskyd, do Chřibů. A drží mě to – chválabohu – dodnes. Nyní kupříkladu píši do konce března na české straně Vysočiny českomoravské, v budislavském ústraní, uprostřed hlubokých lesů. Báseň se mi líbí! Myslím si, že byste si o vycházkách měl pořizovat podrobný dojemový deník, o všem, co zaujme! ... Zdravím srdečně Jaromír Tomeček.

Takových listů mi do srpna 1976 přijde bezpočet. Nejčastěji právě z Domova spisovatelů v Budislavi, ale také ze spisovatelských útulen v Mikulově a Dobříši, z domovského Brna i z cest vlakem do Ostravy či Prahy. Na svou odpověď mě nikdy nenechá dlouho čekat, a tak se dovídám, na čem zrovna pracuje, co studuje, kde se toulá, jak je na tom se zdravím a jak hodnotí moje studentské verše. Někdy je odbude jen slůvkem „líbí“ nebo douškou, ...to je cesta: hledat čistotu a lásku.

Jindy se rozepíše více: ...Teprve nyní jsem se dostal k tomu, abych napsal: není to jednoduché, neboť ač těch řádek není mnoho, co Vám píši, předchází jim studium Vašich veršů důkladné. Já sice

FOTOGRAFIE v tomto vydání LUKu jsou od Zdeňka Vošického; recenzi jeho nové obrazové knihy, kterou letos vydalo Aerovydavatelství pod názvem **Jižní Morava krásná známá neznámá**, jsme přinesli v předchozím vydání.

Pokračování na další straně

je čtu ihned po obdržení, ale když odpovídám, musím se k nim vracet a srovnávat s předchozími.... V posledních básních je pozoruhodné, že je Vám jasná nutnost základní myšlenky, že nestačí pouhá impres, vypovězení dojmů. Že v dnešní době to chce apel, kterým má tato výpověď končit. I když zase nemá taková výzva, taková základní myšlenka z básně čouhat jako sláma z boty...

V posledním roce mého olomouckého studia mi mj. píše: Blahopřeji k slečně filosofce... Odchod Oldřicha Králíka mě moc bolí, byli jsme nejen spolužáci, ale i kamarádi; setkali jsme se i na Podkarpatsku!

Poezie Jana Skácela je znamenitá a Oldřicha Mikuláška velkolepá; tomuto předloni vyšel velký výbor v Sovětech...

Přece jen někdy na adresu mých veršů v kultivovaných slovech najdu výtku: ...Říkáte, že nemůžete teď psát o přírodě, že Vás to táhne k lidem; avšak dnes začíná být dominantou vztah mezi přírodou a lidskou náročností, která jako by neznala mezí... Nicméně Vám schvaluji start na člověka; někdy se mi ovšem zdá, že některé příhody našeho života jako by byly jenom jakousi koruptelou... Přesto o měsíc později, v lednu 1976, cituje moje verše: „Tak přišla velká voda a lidé vyvádějí lásku...“ Příroda nebo člověk? Tak to nezní! Protože příroda a člověk...

Z pozvání na moji svatbu se „slečnou filosofkou“ se omluví. Prodělal ošklivou chřipku a umřela mu maminka. Mně skončila jedna životní kapitola. Skončilo také dopisování s Jaromírem Tomečkem. Po šestnácti letech však bude všechno jinak...

V roce 1992 jsme se v ostravském studiu Českého rozhlasu vrátili k legendárním

„Lovům beze zbraní“. Dávny televizní cyklus stejného názvu se pochopitelně neobešel bez Jaromíra Tomečka a neobejde se bez něj ani ten rozhlasový. Se scénáristou televizních „Lovů“, spisovatelem Jaroslavem Müllerem, jsme začali pořad resuscitovat.

Moje korespondence s Jaromírem je nadjednou jiná. Blíží se mi čtyřicítka, v očích spisovatele jsem dospělý muž, a tak jsou dopisy otevřenější a důvěrnější. Proto v nich zalistujeme jen cudně.

Nicméně hned z prvního listu, z června 92, ocituju jeho podstatnou část. Je v ní jak poznámka k literární historii, tak pohled na společnost počátku 90. let.

...Mikulášek, Kainar, Blatný a Skácel! Neví se o jejich privatissimu: Neví se o nich pravda a já bych rád, abys tuto pravdu o nich natočil si na pásek Ty. S Mikuláškem a Skácelem jsem prožil nejsilnější chvíle ve Vaší oblasti, v Jeseníkách. Vybral si mě za přítele ředitel a zvelebitel Gräfenberku MUDr. a PhDr. Reinhold (nebyl rád, když se mu říkalo Rheingold, Zlato Rýna), zval mě co rok k sobě; Boženka Mikulášková a pak Skácelová měla v Jeseníku příbuzné a Mikuláškově spolu se Skácelem za mnou jezdili do Gräfenberku a já jim ukázal nitro Jeseníků a Rychlebských hor, znám tam každý kámen. Nesporně jsem byl pro ně inspirací, proto sbírka veršů „Vitr jménem Jaromír“, proto věnování „Jaromíru Tomečkovi, bez něhož by tyto verše nebyly napsány“ atd.

Byli jsme sami dva hosté na Dobříši, když tam Kainar zemřel. Pomáhal jsem ho strojit do šatů a ukládal do rakve a sám jediný jsem klusal za rakví, když jsme ji vezli do kostela uložit na katafalk.

Ivan Blatný ujel do Anglie se slečnou, s níž

jsem ho seznámil na jachtě na brněnské přehradě, a já vytrískal na pražském spisovatelském výboru jeho vyslání do Anglie místo Arnošta Vaněčka-Čerovského. Když se tam tato šlechtična odmítla za něho provdat, pomátl se z toho, byl neuvěřitelně křehký a přitom gigantický talent, vlastně andělský talent, seraf mezi básníky, jemný, delikátní. Poetové přitom málokdy najdou ženu, jejíž já by souznělo s jejich; Mikulášek například byl by skákal z okna kvůli jisté Bobině (musel být hlídán, aby to neprovedl), a tato Bobina byl žok, a dokonce prázdný, ač tlustý. A přitom Oldřich byl i lidsky velmi cenný. A smutný, tristní, nenajde se v něm jásot. A tak dále atakdále. To všechno by se mělo zachytit, uchovat...

Naše politická situace mě doslova děsí a hledím s hrůzou na kandidátky – kdo všechno se cpe na kapitánský můstek, aby kormidloval naše vratké plavidlo.... Bohudíky, že jsme nepřestali být demokraté. Oni ti Hitler, Stalin, Mussolini, Pilsudski ještě nyní číhají za dveřmi. Na druhé straně Sokrata odsoudili na smrt demokraté a nejlepší státy vytvořili Solón, Augustus, Lorenzo Medici. A dlužno přiznat, že Syrakusy postavil na nohy i Dionisios, ač to byl jinak kručas.

Ale!

Prolezl jsem velký kus světa, a neklouzal jsem po povrchu. Nahlížel jsem všude i do komory a nejen do salonu. Došel jsem k té pravdě, že český venkovan je nejinteligentnější na světě, jsou opravdu vzdělání, už od středověku, tito naši sedláci, řemeslníci, intelektuálové, dokáží lovit tygry na Dálném východě, stejně jako psát francouzské romány a kandidovat na Nobela, kutat uhlí, stejně jako budovat jaderné zdroje: a zcela jistě najdou cestu z labyrintu světa do ráje srdce.

Hlavně – moc se těším na shledanou!

O měsíc později už není žádným tajemstvím náš rozchod se Slováky. Jaromír na ně reaguje po svém: ...Sotva jsem se vrátil s rodinou z Istrie, octl jsem se v situaci, kterou jsem předvídal, která si však přispíšila. Já ji vítám, slovenská inteligence má panské choutky, je velice domýšlivá, hrála si nešťastně na pány za Maďarů, ale nepřestala dodnes, nemá ponětí o demokracii, a proto vlivem těchto pančuků pořád ještě začíná Balkán hned za Hluchankou, za Beskydem, za Bumbálkou, tam pořád se svět dělí na pány a kmány. Leč skutečnost je jiná a ta se přihlásí k slovu, jakmile přestanou plát vatry a všední den se zeptá: co to provádíš, divochu?...

Ludo Ondrejov se z detvanského pasáčka vypracoval na notára, zůstal Detvancem a nikdy si nehrál na pána; kamarádil jsem s ním, jezdil jsem s ním na Detvu, na Poníky, do Očové a Hrochoti a poznal v jeho sousedství a pod jeho patronací tkáň Slovenska,

Pokračování na další straně

lépe řečeno Horní země uher-
ské. Dnešní hranice od jihu jsou
umělé, vytvořené Trianonem.
... Řada velkých měst, Nové
Město pod Šátorom, Rožňava,
Rimavská Sobota, Lučenec,
Levice, Nové Zámky, Komárno,
Dunajská Streda, Šurany a ne-
vím co ještě, to jsou města ob-
klopená Maďary, patřila tenkrát
k Maďarsku, a Krajíně zbyla jen
Horná země. Navíc Kysuce, Ma-
kov, Vršatec, Srnie, Bošáca,
Holič – to jsou víc Moravané
než Slovinci, hlavně svou men-
talitou...

Slovensko při moravských hranicích
znám dobře, s mou první manželkou,
slovenskou gentry Ilonou Kiáczy, mě se-
zdával na Horní Marikové děkan Ján Po-
rubský, vzdělanec a vlastivědec, a moji
dva synové jsou po matce Slovinci, a já se
na situaci dívám proto nestranně. Jsem
toho názoru, nechť Slovinci zakusí Evro-
panství po svém...

Na závěr listu se znovu vrací k litera-
tuře: ...Bojím se, že se zapomíná na Ho-
lešovského Oldřicha Vyhlídala, jeho poezie
je velkolepá. Ovšem upadají v zapome-
nutí i jiní, velcí mistři slova a citu se trati
z našeho povědomí. Takový Kosta Biebl,
Kamil Bednář, Karel Kapoun, Franta Ne-
chvátal, Jarmila Urbánková, a nejlepší
verše z přírody jsou určitě ty S. K. Ne-
umannovy; nebo prózy pražské dámy
A-M. Tilschové, s níž jsem hrával mariáš.

A já jsem z plna srdce vděčný Tobě,
že nedovoluješ zapomenout na Tomečka.
Já ovšem chápu čtenáře: jak se mazlit
s nezabudkou, když střílí ostrými boxer
Mečiar, ktorý ozaj za pravdu horí. A pra-
vděpodobně zhoří...

V únoru 1993 mi spisovatel posílá
smuteční oznámení o úmrtí manželky

Blanky. Vlastní rukou do černého
rámečku dopíše: Moje holubička sívá
umřela mi na plicní klinice v Bohunicích
na rakovinu plic. Jaromír

Jindy se zmiňuje, že by některé svoje
knížky viděl rád v reediciích. Pak, že mě
bude čekat ve středu 3. března kolem
11. hodiny. ...to jest já, jezevčík Ocek a
andulák Žolik... Od strojopisu se znovu
vrací k svému osobitému rukopisu.

Vidí do budoucna, když píše: ...Je
hrozné, jak lidé likvidují zemi. Beskydy
by potřebovaly aspoň dva tři roky přís-
nou uzávěru od člověka. Aby zeleň mezi
Bečvami a Kysucou musela si poradit
sama, bez mašin a bez vlivů vůbec. Vz-
pamatovala by se... Přechody počasí mají
více a více katastrofický charakter a my
pomalu nevíme, jak vypadá tichý noční
déšť. Ale i tak se těším ven. Moc!...

Také vzpomíná na svoje cesty do Itálie.
Nejraději však měl Rumunsko. Karpaty
nad Sinají a Brašovem, Fogaraš, byl jsem
tam každý rok, je tam krása nad krásu. A
navíc všechno levné...

Jeden z posledních lístků píše v před-
večer našich jmenin 23. 9. 95.

Posílám Ti svou poslední knížku, Budiž

světlo, vyšla ve Spisovateli v Praze.
Teď jsem jim zadal další výbor, Měsíc
nad ráztokou, snad to vyjde brzy.

Čas letí, za rok mám 90 r. – hro-
zil mi domov důchodců, tak jsem
se oženil, vzal jsem si Miladu H., má
43 roky a už dvacet let mi opisuje a
vyřizuje listy...

Když se pak s Jaromírem v Brně
setkáme, je sám a hořekuje, že
jeho mladá paní onemocněla a mo-
mentálně bydlí u svých rodičů. Di-
agnóza nemoci působí tajuplně.

Kdybych nepřipravoval tento text
a nelistoval v letité korespondenci,
neuvědomil bych si, že novoročen-
ku na rok 1996 mi posílá jak Jaromír, tak

Milada Tomečková. Jaromír ji adresuje
k nám domů, Milada ke mně do práce.
K přání připojila svatební fotografii švihá-
ka manžela v klobouku a sebe coby sub-
misivní, ale precizně nalíčené ženušky
s hlavou na Jaromírově hrudi. Přeje mi za
sebe i manžela.

Najednou je s Jaromírem zle. Na jaře
v devadesátém sedmém ho navštěvuji
v brněnském bytě jeho syna. Moc nem-
luví, ztrácí se ve svém světě. Miladu před
synem nesmím vůbec zmiňovat. Když
pak v červenci po velkých povodních
najdu ve schránce smuteční obálku s br-
něnským poštovním razítkem, vím, co
obsahuje. Parte jménem příbuzných a
přátel podepisují synové Bohdan a Kamil
s rodinami.

Zelený Jaromír přežil svého přítele Jana
Skácela bezmála o osm let. Na dvoulis-
tech s grafikou horského lesa a dravčích
perutí, které si k příležitostné korespon-
denci nechal vytisknout, však nenajdeme
Skácelovo tříverší, nýbrž v jednom sou-
větí z kterési Tomečkovy knížky leitmo-
tiv spisovatelova života: Vlka živí nohy,
orla křídla, člověka srdce!

Nad druhou knihou amerického viceprezidenta

JOSEF ONDROUCH

Donald Trump kandidovat v roce
2028 potřeby už nemůže. I proto
se dopouští kroků, jež by s vy-
hlídkou být znovu zvolen pravděpo-
dobně nepodnikl. Například přes sliby
brzkého ukončení válek, především
té ukrajinské, rozpoutal nekonečnou
s Íránem. I když to vypadá, že do té
byl zatažen izraelskou vládou v pozadí
s mocnou lobby sionistů v USA.

Prozatím nic nenasvědčuje, že by
mohl být zvolen ve volbách demokrat.
Znovu se ucházející o úřad prezidenta
Harrisová, neúspěšná proti Trumpovi,
či Gavin Newson, mají, pokud se demo-
kraté z krize nevzpamatují, jen mizivou
vyhlídku.

Že bude úspěšný republikán, už jed-

nou neúspěšný kandidát na prezidenta
a současný guvernér Floridy Ron De-
Santis, není pravděpodobné. Na straně
republikánů je logickým uchazečem Ja-
mes David Vance (rodným jménem Ja-
mes Donald Bowman, narozený 2. srpna
1984), americký republikánský politik a
spisovatel, současný viceprezident. Tam
bych viděl šance za oprávněné.

Vance napsal dvě knihy.

Americká elegie se stala bestsellerem.
Jak dospíval v chudém prostředí středu
států zanedbaného amerického „reza-
vého pásu“ v Ohio, jsme už psali. Připo-
meňme, že se stal vynikajícím absolven-
tem práv prestižní Yaleovy univerzity.
Během studia se tam seznámil s budou-
cí ženou.

Usha Vanceová, prestižní právnička je
první druhou dámou USA, dcerou indic-
kých přistěhovalců. Sama hinduistické-
ho vyznání byla jednou z příčin, proč se
z dřívějšího ateisty stal člověk hlásící se
k hluboké víře. Píše o tom ve své druhé
knize.

Communion: Finding My Way Back
to Faith (Přijímání: Jak jsem našel zpět
cestu k víře), nová kniha J. D. Vance má
čtenáře formou duchovní a politické au-
tobiografie přesvědčit o upřímné pře-
měně ateisty z doby chaotického dětství
a dospívání k víře dospělého křesťana.

Pokračování na další straně

K návratu k *pravé víře* Vanceho jsem se prokousával obtížně. Sám jsem po narození byl povinně katolík. S vírou v náboženství na nebesích i na Zemi pohádkově diktátorsky vládoucího Boha jsem se sám rozloučil především díky povinnému náboženství. Pomohl k tomu vyučující farář, který především trestal. To nás vesnické chlapce nedovedlo v době okupace a po osvobození ani k zájmu o tisíciletí historie, která je základem křesťanské civilizace. Až četbou jsem si doplnil základní poznatky. Třeba díky Sienkiewiczovu *Quo vadis*.

Měl jsem také příležitost obdivovat kulturní poklady Vatikánu. Uchvátilo mě umění Sixtinské kaple s malbami Michelangela. Pozvali mě na seminář o spasení a měl jsem tam příležitost prohodit pár slov s kardinály: S Italem Casarolliem šéfem diplomacie, státním sekretářem a Slovákem Jozefem Tomkem, představitelem semináře. Tomko přezdívaný „Červený papež“ byl nejbližším spolupracovníkem papeže Pavla Jana II.

Přesto zůstávám ateistou s filozofií mající pochopení ke konstrukcím něčeho nadřazeného našemu vědomí s možným dokonalejším centrem mimo nás, jak to předkládá Don Brown ve

své pozoruhodné nové knize *Tajemství všech tajemství*.

I nový bestseller amerického viceprezidenta stojí za to přečíst. Druhý nej-mocnější představitel státu může být budoucím prezidentem USA. Je přitom nepředstavitelné, aby jako prezident USA nepřisahal na Bibli s dovětkem *A k tomu mi pomáhej Bůh*.

Ze 47 prezidentů uspokojil jen slibem bez Bible místo přísahy, a to ze zcela specifických důvodů rodinné tragédie při níž zahynul syn, Franklin Pierce, zvolený v roce 1853.

Ústava USA zvolení ateisty nevylučuje. Ale už jen takový kandidát na zvolení by byl předem odsouzen k neúspěchu. Kniha *Přijímání* působí i v pasážích týkajících se cesty ke znovunalezení víry díky dominikánům přesvědčivě možná pro amerického nábožensky založeného voliče. Avšak pro evropského čtenáře může být odkaz na Tomáše Akvinského (1225–1274) a svatého Augustýna (354–430) nerosrozumitelný. Augustýn dominikánem ještě být nemohl, ale nový řád inspiroval a je považován za základ dominikánské řehole.

Dominikáni, nejvzdělanější z řádů, se stali synonymem inkvizice, když byli

pověřeni papežem Řehořem IX. vyslýcháním a vedením tribunálů proti kacířům. Až na výjimky, jakým byl Jan Hus, se všichni, kdo byli krutě mučeni, ke kacířství přiznali.

Českému čtenáři je nadbytečné vysvětlovat úlohu inkvizice. Ta se odpor-ným způsobem vepsala do našich dějin. V USA ale inkvizice nepůsobila. Proto americký čtenář může pasáž dovolávající se dominikánů bez okolků přijmout.

Českého čtenáře si Vance získá upřímným líčením vztahu k manželce Ushi, tolerancí k víře původem hinduistické rodiny manželky a přesvědčivě šťastným líčením osudů rodiny se čtyřmi dětmi.

České vydání Vanceho druhé knihy by na našem knižním trhu mohlo uspět, podobně jako uspěla jeho *Americká Elegie*. Autor má šanci stát se prezidentem USA, byť pořád platí Nezvalův verš z Edisona: „Je to umění i náhoda, stát se prezidentem svého národa“.

Autor (90) je členem Unie českých spisovatelů, doposud žil v Mariánských Lázních. Tato recenze je prvním textem, který napsal ve svém novém „síd-le“ – Domově důchodců v Kynžvartu.

Mrtvé deště

IVO FENCL

Janu Mašatovi bylo 4. září 2026 padesát a dostal nápad: udělám detektivem chlapa na vozíku.

Mohla by přijít prostá citace z Mašatova nejnovějšího románu *Mrtvé deště*, zahrnujícího také brilantní kapitoly *Sít žlutého pavouka* a *Skrytá minulost Viktora Struny*, ale odkazují místo toho na svůj loňský rozhovor (Psát je hrozné a nepsat strašné) a sekvenci úvodní kapitoly *Synové a dcery Anny Rottové* budu parafrázovat:

Páteční ráno bylo studené a zamlžené.

Ivan Rott, bývalý policista, nemohl spát a nebylo to jen čerstvě utrženou ranou pod okem; hlavu měl plnou nových informací a celou noc přemýšlel, jak s nimi naložit. Ráno se vydal do ulic a k místu, kde ho našli před čtvrtrohem polomrtvého. Zaparkoval s vozíkem. Nic si neuměl vybavit. Ani střípek. Byl ve staré, pletené policejní čepici přes uši a nahnul se přes mostní zábradlí. Den se zdál ledově bílý. „Brzo začne sněžit,“ řekl si pro sebe. Vrátil se do ruchu. Zastavil u svého pouličního prodávče. Objednal tradiční dvojité nášup párků v rohlíku, diskutovali. „Potřebuju vědět něco o tý grupě, co tady začala dělat potíže.“

„Všechno bych jim odpustil, ale tohle? Nikdy,“ ukázal Albert na pár pohupujících se narkomanů naproti. „Prodáváji hnus. To je proti Bohu. Víš, jak říkají nový droze? Bílá sova.“

„Takhle? Slyšel jsem už spousty příbblých názvů. Rudej pes, Vzteklej štir,

Sněhová koule, Velký štěstí. Ale Sova?“

„Houpají se do stran. Pořád se rozhlížejí, oči vykulený: jako sovy; a když se sjedou, nesnesou světlo. Vidiš? Postávájí ve stínu. Copak starci, ale když vidím rozsekaný děti... Víš, nesjíždíme. Jsme už pod kopcem. V žumpě. Chtěli, abych to prodával.“

Ivan odjede a pozoruje jiného prodejce, obra jako tank. Má na předloktí pavouka s dlouhýma nohama, obepínajícíma ruku, jako by ji držely. Ivan muze sleduje na kolečkách do postranní ulice, on mu zmizí, ale vyrazí ze vchodu: „Kam čumíš, invalido?“

Ivana dusil prach blízké stavby. Zapřel se do kol a chtěl chlápka sledovat, ale kolo se vzpříčilo. Snažil se osvobodit. „Už abych z toho slez, je to jako bejt přivázaněj k traverse,“ postěžoval si světu. Obr zmizel. Najednou bylo poledne.

Ivan Rott se dostal na vozík naštěstí dočasně a po brutálním napadení, které v něm vykřislo chuť mstitele. Quentin Tarantino podobným příběhům říká pomstomatika a patrně všichni jsme viděli, co prováděl Charles Bronson alias Paul Kersey v *Touze zabít* a jak to rozjel jeho následovník John Wick, ale Jan Mašata koridorem úplně stejných nepojede a svého hrdinu tak daleko nepustí. Nejprve nám vylíčí, jak se Ivan Rott sbírá, a vše se odehrává ve čtvrti specificky přezdívané *Ležatá osma*. Ona soví droga odstavuje lidi až do pomyslného nekonečna a „ze spárů dáb-

la já vyvázl lehko, ale jak se vymaním z objetí andělů,“ ptal se rumunský spisovatel Valeriu Butulescu (*1953). Honza Mašata netesá jeho slova do kamene, ale udělal je mottem svého thrilleru o devíti kapitolách, kde devátá naštěstí nebude předsmrtnou nocí, ale tu předposlední, a to nelze odestát, najdeme pod titulem *Noc mrtvých dešťů*. Lze prozradit, že jeden z padouchů (zminěný podnikatel Viktor Struna) má hezkou dceru Lauru a zničehonic ji vybízí k odjezdu z oné čtvrti a... (zkracuji): „Co třeba do našeho domu na Floridě? Nebo, jestli nechceš do těch veder, tak do Anglie, do toho domu na pobřeží, vždycky se tam mamince i tobě líbilo.“

„To je to tak vážný?“ vzala otce za ruku.

„Nechci, aby tě zneužili proti mně.“

„Dobře, odjedu, ale co Ivan? Já mám strach o něj.“

„Vždyť ho skoro neznáš. To myslíš vážně? Je grázl. Ale dobře, já mu dám šanci mi dokázat, že si tě zaslouží, a projde-li tou zkouškou, slibuju ti, že se mezi vás nebudu plést.“

Mašata, který knížky píše „kriminálně“, a tím pádem o životě, jich vydal nejméně deset, a to včetně titulů *Hra žlutých loutek*, *Slečna z La Texu*, *Jazz, kočky a potkani* a *Můj pes Joe a tanec šamanů*.

(Jan Mašata: *Mrtvé deště*. Vyдалa Moravská Bastei, MOBA. Brno 2026. 240 stran)

Koupil se zatím v apatyce

MILAN BLAHYNKA

nekoupí

Jako recenzent nestačím tempu, jež **Miroslav Koupil** nasadil knížečkami svých provokativních veršů. Určitě jsem nestihl napsat o všech, které jsem dostal a teď nemohu rychle najít.

Zato mám na stole už dvě letošní: **ŠPRÝMAKARTY** a **KAŠE Z KAŠLE** (oba Amaprint-Kerndl s. r. o., Třebíč 2026, 76 a 36 s.).

V obou je Koupil stejný jako vždy: hravý a směle vynalézavý. Každá je, jako už pravidelně, přitom jiná, jde na slova, úsloví a vazby slov jinak. Vždycky však Třebíččan Koupil umí, co si přál Nezval snad už za středoškolských let v Třebíči, totiž probouzet „v zestárlém českém mysliteli dítě“. Koupilovy verše ne náhodou připomínají dětské žvatlání, ohmatávání slov, jejich tvar, pády, jejich významy, možnosti i nemožnosti. Na rozdíl od nás příliš dospělých Koupil nezapomněl v sobě dětskou přednost neohlížet se na konvence, dětskou prostost a dovolenost. Je současně vyspělý dospělý občan, který reaguje

nosí muži, v koktejlkách chodí ženy a nedostávají, jsou-li jejich šaty správně v y - zývavé, ve společnosti výprask, ale pozvání na koktejl. Až sem nejde o víc než o velkopanské postestknutí, že ženy se mají na světě líp.) – „Za vaše neglizé / vám budou nahlížet“. (Když kokteily odvedly svou práci a dáma je už v neglizé, je na řadě nahlížení, a neříká se, kam až, asi ne toliko na řadra.) – A bajka (Módní je co do žánrové klasifikace bajka) nutně končí, jak se lze dočíst v příručkách poetiky, „obecně platným poučením praktickým nebo mravním“; tak i u Koupila: „Řekněte jim Což! / Polibte mi šos!“ (Šos patří ke fraku ze začátku bajky, mravní naučení díky kruhové stavbě bajky působí proto zvlášť přesvědčivě. Patří ale i ke kabátu zcela všednodennímu, a to se bezva rýmuje se známým lidovým odmrštěním nemravného návrhu. Kdyby bajka končila synonymním rčením třeba „jděte do háje“, nebyla by dokonalá.

odpovídá: „Matematické (v břiše toho slova se hlásí jeho „téma“) i dramatické“. Následný verš „Početné“ upozorňuje, že jde o cosi mnohého, další verš „i pot četné“ napovídá nadměrnou námahu a dvojverší „Kastróli / i kaz trolí“ konstatuje pochybnou kvalitu. Konečně dvojverší „Na plátně / i na plotně“ vysvětluje, že ty kaz-troly, kazové zboží, jak se ukáže na plotně, že ty aušusy někdy s motivy nordických bájí jsou vlastně filmy. Herci si v nich přijdou na své: „Proto moje kastróle / jdou z role do role“.

Knížečka *Kaše z kašle* už ve svém názvu signalizuje způsob psaní i čtení veršů v ní. Stačí jedno vložené písmeno do slova nebo naopak vyňaté, a jaká je to významová vzdálenost. Natož při hře s více písmeny, jako například v *Konvicové*: „V konvici vře voda. / Chce to cit! / Chce to vycítit, / aby v konvici / voda vředlá / předně všedně / nevyvředla.“ Od běžného děje a podobně běžného hovorového obratu „chce to“ Koupil rozpoutá celou smršť veršů, v nichž pableskuje slabika „vře“, až na konci „V konvici rve řvedovoda / a já jí dělám doprovod“.

Ve všech číslech sbírečky takto čeština rozkládaná a „nemožně“ skládaná kolotá podobně, jako kolotá náš svět, a provokuje čtenáře ku kritickému přemýšlení, jak třeba „Jen tak z bot / vyštípnu pot!“, tedy jak vydržet, kde nás bota tlačí“. Posudek té knížečky? Je už v ní: „Obří vtip? Dobrý tip!“

Nemám tu dost místa, abych vyjmenoval všechny prostředky poetiky od rýmu a aliteraci až po opalování a elipsy, básnické figle, jimiž Miroslav Koupil suverénně vládne. Jak velkou roli hraje v jeho hře s češtinou právě rým, vyjevuje už obálka sbírky, na níž novotvar názvu (tři slova prostě spojená v jedno) je graficky rozložen: Šp-rým-aka-rty. Nechtě je

mi dopřána možnost v zájmu hodnocení obou letošních Koupilových knížek taky si pohrát: Š-prýma-karty. Ty knížky jsou zkrátka *prima*.

Napsal jsem recenzi tak, aby vyzněla jako pocta Koupilovu umění humoru? V době, kdy se v krámech dnes prodává i jiný sortiment, než název obchodu hlásá, je mi líto, že Koupilovy knížečky nejsou k mání v lékárnách. Vlastně tam patří, neboť se přece dávno bezpečně ví, jak léčivou moc má právě Humor.

na svět, do něhož jsme vrženi a který by měl být lepší: směje se mu, vysmívá se jeho krutosti, bezohlednosti, jeho pokrytectví a jeho trhu marnosti. Jeden způsob, jak to umí, dá se ukázat na dvou básničkách ze *Šprýmakaret*:

Módní klade tři otázky: „Za svůj frak / dostáváte na frak?“ (To známe, schytáváme to zdaleka nejenom za to, jak se šatíme, ale vůbec, jak a v čem v čem všem chodíme konáme.) – „Za dvoje koktejlky / dostáváte koktejly?“ (Zatímco frak

Paradoxně právě díky textilnímu zakotvení se *Módní* týká nejen módy v oblékání, ale je to i odpověď světu, který se stále předvádí ve stále střídáných módních vlnách, dobrých k ovládání davů, k jejich odklonu od kritického myšlení; k jejich oblbení.

Šprýmakarta *Kastróli* ostřeluje konkrétní nástroj podmaňování davů. Básník se v ní stylizuje nářečním slovem ve vypravěče prostáčka, který má „kastróle“, ptá se, „jaké hrávají role“ a hned si

PAVOL JANÍK

Z pekna šťastie

**Dnes je pekelné
Máme doma pekno**

**Pod pekelným nebom
pekná horúčava**

**Pekelné kvitneš
v peknom ohni**

**S tebou pôjdem
do horúceho pekna**

**Pre tvoje pekelné oči
verím v pekno**

**Pre tvoje pekelné telo
horím v pekne**

**Pekne po tebe túžim
Pekelné ťa prosím
Pekelné ťa vítam
Pekelné ti d'akujem**

**Tvoja pekelná hudba
ma straší peknom**

**Tvoje pekelné slová
ma pekne bolia**

Máme z pekna šťastie

**Pekelný obraz
peknej prírody**

**Keď vtáčka lapajú
pekelné mu spievajú**

Literatura • Umění • Kultura

Vyšlo 24. září 2026
luk@futura.cz

Týdeník Unie českých spisovatelů, z. s., 12. ročník (Kmen 39. ročník). Vychází jako příloha týdeníku NAŠE PRAVDA. Zakladatel Karel Sýs. Vedoucí redaktor Ivo Havlík. Redakční rada: Ivana Blahutová, Michal Černík, Michael Doubek, Pavol Janík, Alexej Mikulášek, Michal Polický, Radovan Rybák. Grafická úprava Studio FUTURA. Nevýžádané příspěvky se nevracejí. Kontaktní adresa: Politických vězňů 9, 110 00 Praha 1.